

SELMA

L'antic poble de Selma (Aiguamúrcia, l'Alt Camp), 2013.
Imatge: Josep Santemasses i Ollé.

La ruïna total de Selma és, però, molt recent. El sol encara no ha tingut temps de daurar les pedres caigudes, ni la intempèrie de clapar-les. Vint anys d'abandó han bastat per produir la desfeta. **En traspasar el segle, Selma era en puixança. En tornar el primer quart, maltejava,** però encara rics hisendats hi tenien obert llur casal, heretat dels avis. El colpejar del mall damunt l'enclusa de la ferreria escampava la seva sonoritat enllà de les cases i s'adjuntava a la cantadissa que eixia dels obradors del sastre i de la modista. Hom hi comptava veterinari, metge, els mestres d'estudi, a més del senyor rector de la parròquia amb el vicari. **Els camins, avui mig perduts, eren aleshores sorollosos de cascavellieg, de peuades de mules, de renecs i cops de tralla,** puix que hom tenia la vila com una petita capital de ruralia.

Josep IGLÉSIES (1902-1986)

«Selma» (1948)

(Les ciutats del món. Barcelona, 1948).

Josep Iglésies i Fort va tractar el territori del Gaià en publicacions diverses com a geògraf (en la delimitació territorial), historiador (en el període de la "reconquesta") i excursionista (en la guia per les valls del Gaià, el Foix i de Miralles). A *Les ciutats del món* hi dedicava quatre narracions literàries de to descriptiu.

MURALLES DE GIRONA

Ferran AGULLÓ (1863-1933)

«La ciutat morta» (fragment) (1918)

(De tots temps. Poesies, Barcelona, 1918).

Ferran Agulló i Vidal fou poeta, periodista i polític de la Lliga. Recollí la seva poesia floralasca en un *Llibre de versos* (1905), com un final d'etapa, ja que passà a dedicar-se més plenament a la vida política i periodística. Va escriure des d'articles polítics diaris a *La Veu de Catalunya* fins a obres de teatre, passant per centenars de poemes de circumstàncies.

Vella ciutat voltada de muralles

en runes i enderrocs, on creix l'ortiga;

embossada amb les boires hivernenques,

trista i callada amb tes desertes places

de feixugues porxades, on les ombres

semblen trobar-hi llur repòs; amb cases

tancades sempre: **¡com el cor em geles**

amb el teu fred humit de ciutat morta!

La calçobre glaçada se clivella

en les cases ventrudes, i regala

com sauló esmicolat; el pas ressona

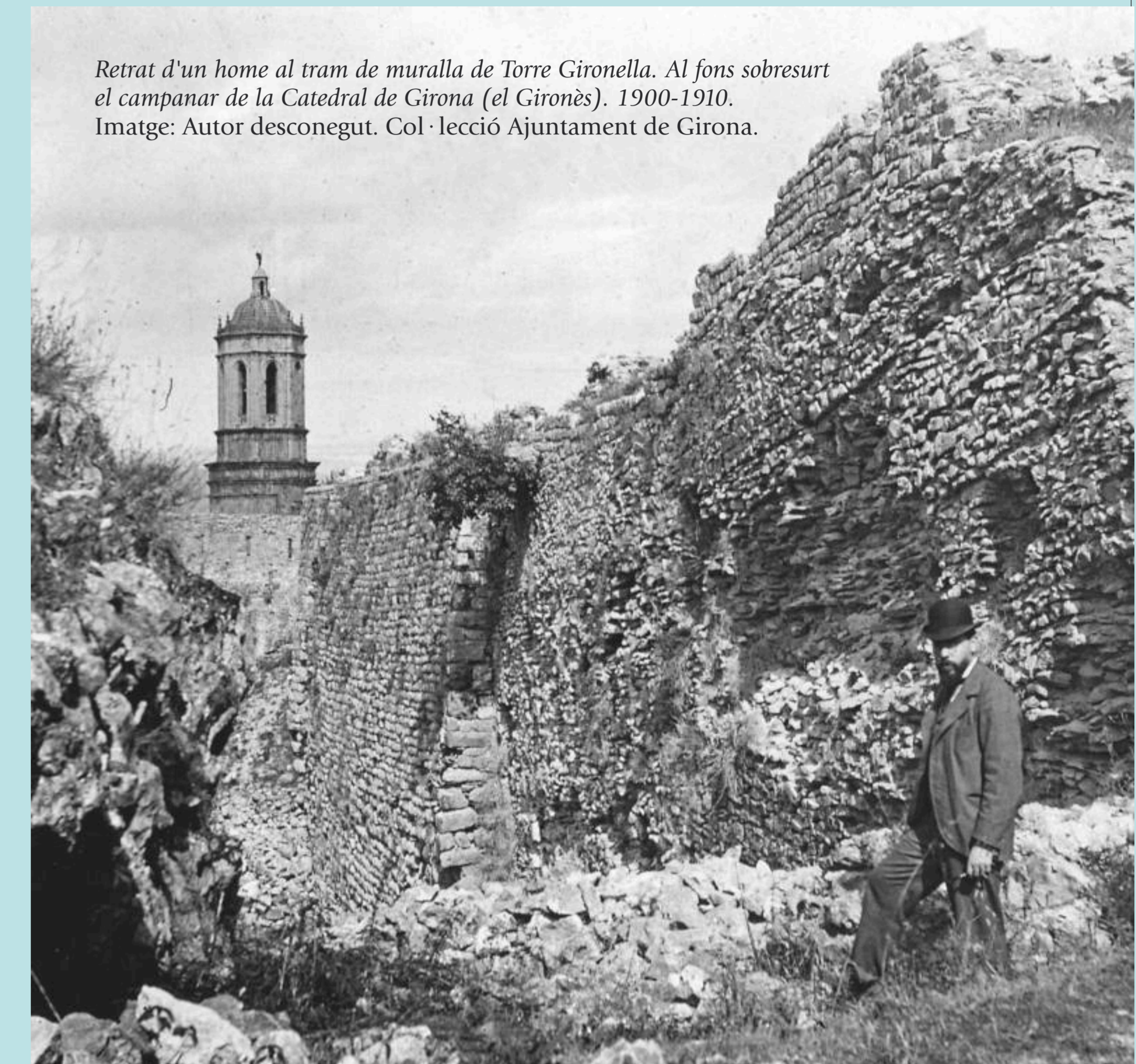
com en la nau d'un temple; i fa tristesa

veure, entre reixes rovellades, testos

de rosers morts i clavellins grogues,

i, per sobre les tàpies que s'enrunen,

arbres alts i prims que el sol enyoren

Retrat d'un home al tram de muralla de Torre Ciromella. Al fons sobresurt el campanar de la Catedral de Girona (el Ciromés). 1900-1910. Imatge: Autor desconegut. Col·lecció Ajuntament de Girona.

Això era, amb l'ajut del vent, un molí. **La mola**

ja no mol ni moldrà i les veles caigueren.

Resta la torre, com un vaixell mort resta a la platja.

La vella nau de veles sorolloses

s'allunyà pel temps, la perdérem de vista.

Això era un molí.

Semblaven fetes les sis aspes

per mesurar una vida inacabable

amb el seu gir segur,

mòlta darrera mòlta,

any darrera any,

sempre els molins esguardant-se

per damunt camps i senderes.

Navegava l'espai arrissant-se en el teu vol.

Presidien les teves ales

i les ales als altres puigs ben obertes,

pels clars camins del vent,

un temps quiet i antic,

de lents carros, lentes sínies, lents costums.

I rodàveu encara en la meva juvenesa,

i rodàveu fa més de cent anys,

pols bategant d'una època llarga,

quan l'aire no sabem si era més jove o més vell,

i la farina untava de saviesa un robust queixal de pedra

i les celles del moliner.

Marià VILLANGÓMEZ I LLOBET (1913-2002)

«El molí» (fragment) (1962)

(El cop a la terra, Palma, 1962).

Bona part de l'extensa obra literària en poesia i prosa de Marià Villangómez i Llobet s'identifica amb el paisatge i la gent de les Pitiüses. L'any 1989, Villangómez va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. A més de la seva obra poètica va dedicar una bona part dels seus interessos creatius a realitzar traduccions de poesia.

Els homes i les dones de

Cérvoles que, en néixer, van

ocupar la cresta de l'elm, van

marxar fa anys. **"Aquí ja no**

hi podia ni hi volia viure ningú". I ho van fer mirant enrere,

cridant de lluny a les cases: "Quedeu-vos aquí. Fora de l'elm, les cases

són noves i altes, i en cada casa hi ha moltes cases. Que no és país per

vosaltres, on ara anem nosaltres". **I, des d'aleshores, les cases de**

Cérvoles resten aquí, soles i buides, mortes i inútils, fins

que el temps les esborri —totes?— del món.

Joan OBIOLS (1952)

«Cérvoles» (1997)

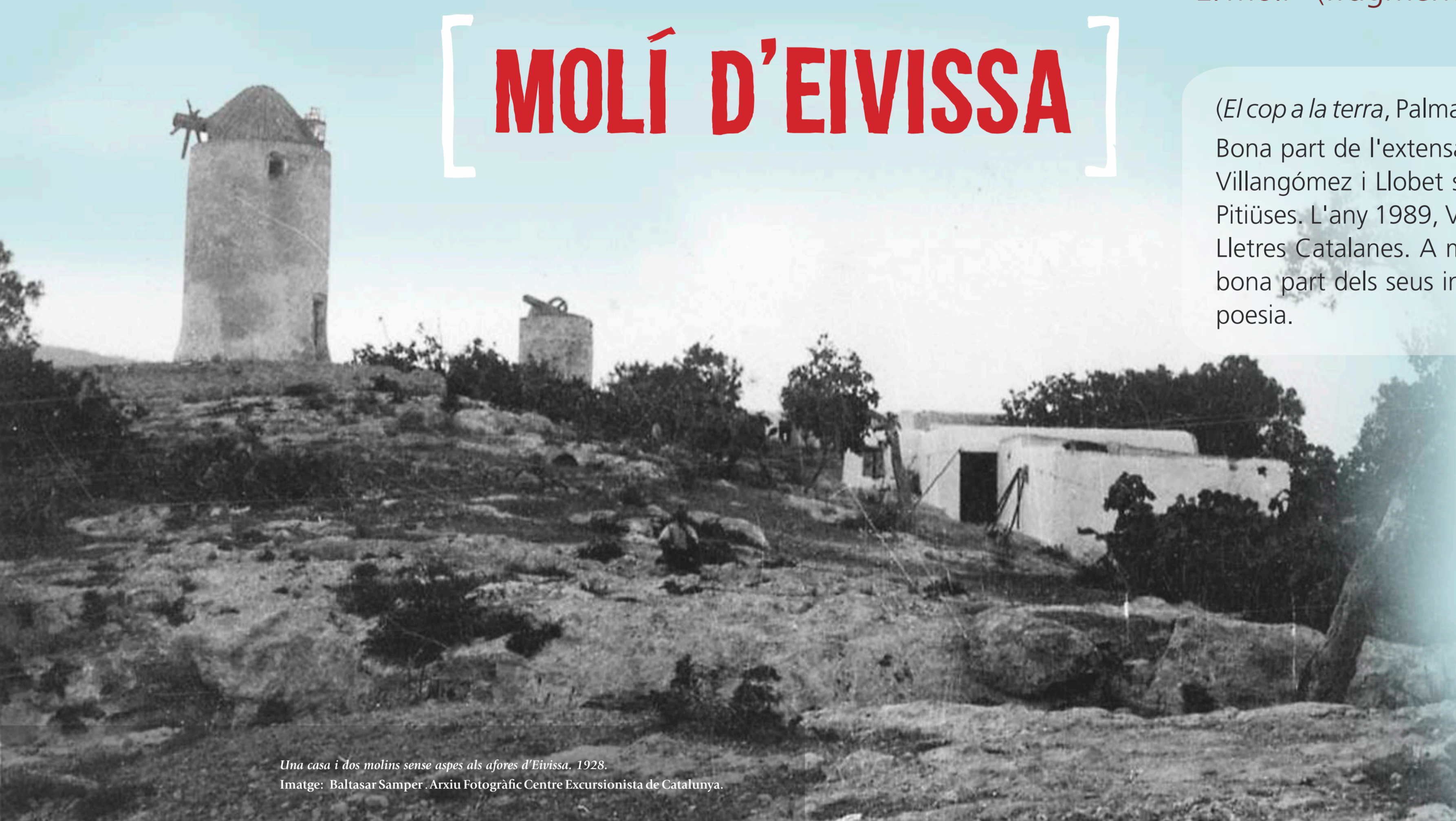
(Fulls de pergami. Passatges de la muntanya, Tremp, 1997).

«Fa molts anys, vaig decidir que dedicaria la major part del meu temps al Pirineu, les muntanyes del qual m'han vist néixer, créixer, viure i m'agradaria que em veiessin morir». Així s'expressava Joan Obiols i Puigpinós, urgellenc que ha construït la seva producció literària a partir de molts anys de recull oral pels pobles de l'Alt Pirineu i l'Aran.

El petit poble de Cérvoles (Soterrada, el Pallars Jussà), 1992. Imatge: Joan Obiols i Puigpinós.

MOLÍ D'EIVISSA

Això era l'únic molí menor que quedava a Eivissa, 1925. Imatge: Rikhsar Sempé. Arxiu fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya.

BORDIUS

En tornar a Bordius el poble era desert i la casa pairal, cau de muricecs. S'hi va instal·lar, tanmateix, com un rat-penat més, als baixos de l'edifici, on hi havia la cuina. Es va dedicar a pasturar cabres. **Sol, sempre sol. La gent en fugia. Ell fugia de la gent.** El que havia estat fadrí ben plantat, alegre i robust com un om, tornà fet un jai, esquerp i esparracat. La muntanya, però, li retornà vigor físic i pau a l'esperit. **Si la gent diu que morí de tristor és perquè algú** de Canejan, un matí, pel camí d'Ermé-Liat, allí on els sallents s'aboquen als llacs, mentre les cabres es cruspien fullam del faig, **el va veure plorar.**

Teresa PÀMIES (1919-2012)

«En tornar a Bordius...» (fragment) (1982)

(Matins d'Aran, Barcelona, 1982).

Entre l'extensa obra narrativa de Teresa Pàmies i Bertran trobem alguns relats de viatges, i en concret el dedicat a la Val d'Aran, on ens ofereix narracions recollides de fonts orals, entre les quals una història de maquis, al poble de Bordius, on l'acolliment puntual d'alguns dels seus membres a casa del Tonet li causà anys de presó.

Bordius (Canejan, la Val d'Aran), ca. 1907. Imatge: Juli Soler i Santaló. Arxiu fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya.